

RUTA FRANCESC MACIÀ

a) Rambla de Sant Josep

És un dels indrets que des de sempre ha tingut una certa rellevància en la vida vilanovina. Fou l'espai on nasqué Francesc Macià i Llussà, a la Rambla de Sant Josep de Vilanova i la Geltrú, el 1859. L'espai on hi hagué la casa originària, ja desapareguda, fou l'indret on cada 11 de setembre els alcaldes democràtics ofrenaven a Macià en motiu de la Diada Nacional de Catalunya. Des de 1983 que l'ofrena es realitza al monument de la Rambla de la Pau.

Francesc Macià i Llussà¹ (1859 - 1933) va néixer a Vilanova i la Geltrú el 21 de setembre de 1859, fill de Joan Macià i Artigas, de l'Albi (les Garrigues) i de Maria Llussà, de les Borges Blanques. La família Macià s'havia instal·lat a Vilanova per qüestions comercials, arran del negoci familiar de comerç d'oli de les Garrigues i el seu transport marítim, una activitat que situava la família en una posició moderadament benestant. Joan Macià havia estat regidor de l'Ajuntament de Vilanova el 1868 i el 1877. La seva casa familiar era al carrer de Sant Josep, on va néixer Francesc, el segon dels sis fills de Joan Macià i de Maria Llussà.

A l'any 1936 es va sol·licitar a l'Ajuntament la construcció² d'una casa amb l'adreça del carrer Sant Josep números 9, 11 i 13, que corresponien a la casa natal del president Macià. Recuperada la democràcia, en una de les façanes d'aquesta nova casa, va ser col·locada una placa commemorativa que recordava el lloc on havia existit la casa natal del President Macià.

La nova urbanització de la rambla dels Josepets, projectada el 2004, va preveure col·locar una jardinera amb dues oliveres en el lloc on era la casa, amb la frase:

¹ Veure *FRANCESC MACIÀ I LLUSSÀ*

² *Pla de Patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Vilanova i la Geltrú* (2009-2010) M. Claver, R. Lacuesta, J. Marsé, J.M. Pujol, J. Vilamala.

**“INTERPRETANT EL SENTIMENT I ELS ANHELS DEL POBLE QUE ENS ACABA
DE DONAR EL SEU SUFRAGI, PROCLAMO LA REPÚBLICA CATALANA...
FRANCESC MACIÀ”**

b) Rambla de Francesc Macià (Rambla Principal)³

L'any 1815 s'inicià la construcció de la rambla fins la cruïlla de l'actual carrer Cervantes, limitada per l'hort del convent dels Caputxins. En aquella època, l'accés a la futura Plaça de els Neus quedava tancat per tres cases que hi havia en aquest indret. El 1820 arribava fins el carrer del Col·legi i el 1860 fins la rambla transversal, actual Plaça Gumà i Ferran.

Abans de 1858 era anomenada *Rambla del Centre* nom que indicava la seva ubicació urbana. A partir de 1931 fins 1939 s'anomena **Rambla de Francesc Macià** segons un acord municipal de 30 d'abril de 1931, publicat al Diari de Vilanova de 1931. Les visites de Macià a la localitat van ser recurrents com ho va ser la del 1931, poc després d'haver-se proclamant la República, a l'ateneu, on feu un míting dirigit a la població. A partir del període de la dictadura de Francisco Franco el carrer passà a denominar-se *Rambla del Caudillo*. El 1978 recobrà el nom de *Rambla Principal*.

L'avinguda Francesc Macià⁴

L'inici de la formació d'aquest vial data del segon quart de segle XIX. En un primer moment es tractava del tram que, des de la rambla Principal, vorejava la façana de la

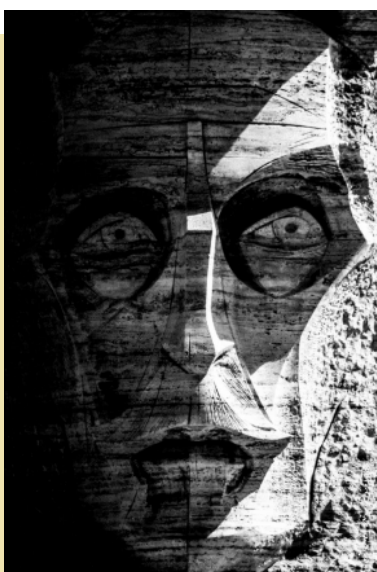
³ AA.DD. (1988) *Els carrers de Vilanova i la Geltrú. De l'Edat Mitjana a les Guerres Carlines*. (volum II). Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

⁴ AA.DD. (1989) *Els carrers de Vilanova i la Geltrú. L'eixample innovador*. (volum III). Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

Rambla. Al seu extrem de ponent hi havia el portal de Sant Gervasi, d'on sortia el camí cap a Sant Gervasi.

El 1851, amb l'enderroc del convent dels Caputxins, el carrer va créixer fins la Plaça de la Vila. El 1901 arribava fins la *Rambla Nova* (Samà) i el 1920 fins la *Rasa d'en Miquelet*. Durant el període de la dictadura de Francisco Franco fou anomenat *General Yague*. Per acord municipal de 2 d'octubre de 1978 s'assignà la denominació de *Francesc Macià* a l'avinguda.

c) Monument a Francesc Macià

**“ESTIMO A TOTS ELS VILANOVINS,
SENSE DISTINCIÓ
DE CLASSES NI PARTITS”**

--

Francesc Macià i Llussà

El 1983 s'inaugurava a Vilanova i la Geltrú un nou monument que esdevindria un dels emblemes de la ciutat. El monument a Francesc Macià⁵, situat al capdavall de la rambla, l'eix principal de la ciutat, i que en un passat la part superior dugué el seu nom, és avui l'element que uneix el mar i la ciutat.

Per fer realitat el projecte⁶ es va crear una comissió promonument (1977-1983) en la qual hi havia representants de diferents entitats vilanovines. La idea va sorgir després de la mort del dictador (1975), l'Assemblea d'Artistes de Vilanova, col·lectiu format per artistes locals i d'altres col·laboradors, inaugurava a la galeria Prisma una exposició en homenatge a Pau Casals⁷. El dia de la inauguració, amb una galeria plena, el periodista Eugeni Molera va opinar públicament que Vilanova i la Geltrú també havia de retre

⁵ Veure *FRANCESC MACIÀ I LLUSSÀ*

⁶ Patrimoni VNG. *Una finestra al llegat cultural de Vilanova i la Geltrú*.

<http://www.patrimoni.vng.cat/patrimoni/monument-a-francesc-macia>

⁷ GILBERT MARTÍNEZ, Trinitat. (2007) *L'obelisc que recorda a Francesc Macià: Vilanova i la Geltrú (1976-1983). Un monument i un poble*. Vilanova i la Geltrú. El Cep i la Nansa Edicions. pg. 14

homenatge a Francesc Macià, així va ser com a finals de 1976 es va tirar endavant aquesta temeritat.

La comissió es va marcar algunes fites, com la d'incentivar una campanya de sensibilització popular a fi que tothom conegués la figura de Francesc Macià i la seva projecció damunt la història, i també la subscripció popular per fer front a les despeses de la construcció del monument⁸. El monument es va encarregar a l'escultor Josep Maria Subirachs⁹ per unanimitat dels components de la comissió.

La inauguració del monument el 18 de desembre de 1983 va comptar amb la presència de les autoritats locals, el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, el del Parlament, Heribert Barrera, acompanyats d'una gran quantitat de públic assistent. L'acte culminà amb una actuació castellera i un dinar de germanor.

Revista “Foment” núm. 90. 20 de novembre de 1982

El monument que Vilanova i la Geltrú devia al més il·lustre dels seus fills, ja és una realitat. Quan menys, una realitat en pedra. Pedra noble, d'aquell travertí d'un color encaramelat, vetejat ... pedra nobilíssima que sembla tova, dolça, però que té fortalesa com cap altra, talment com tenia l'home que ha de recordar: FRANCESC MACIÀ i LLUSSÀ:

Efectivament, avui, 20 de novembre, s'ha descarregat la pedra, ja tallada i preparada, al lloc que, tanmateix, semblava esperar el moment. Es el lloc únic on s'acaba la nostra Rambla, quasi en perpendicular amb el Passeig Marítim. Cap altra podia haver-se

⁸ ibídem

⁹ JOSEP M. SUBIRACHS (1927-2014) L'obra de Subirachs és una de les més riques i representatives de l'art contemporani. És un escultor reconegut a nivell mundial i ha estat un dels precursors de l'escultura de vanguardia a Catalunya a la segona meitat del segle XX. A més d'una notable projecció internacional, amb nombroses exposicions celebrades i obres emplaçades en ciutats i col·leccions de tot el món, cal destacar la presència de la seva producció arreu de Catalunya, amb diverses obres monumentals. D'entre la seva immensa producció destaca el seu programa escultòric a la Façana de la Passió de la Sagrada Família (1987-2009), el monument a Macià a Plaça Catalunya a Barcelona, la decoració escultòrica del Santuario de la Virgen del Camino (Lleó), les escultures per al Monestir de Montserrat, el Palau del Lloctinent i el de la Generalitat a Barcelona, etc En aquesta obra es poden veure representades algunes de les principals característiques de l'obra de Subirachs⁹: l'estabilitat i immutabilitat de les seves obres per a les quals utilitza materials resistents i formes estables, la frontalitat, la oposició d'elements que es contraposen però es complementen (ple – buit, llis – rugós, vertical – horitzontal,...) i la reivindicació identitària evocant la història i cultura catalanes.

En aquesta obra es poden veure representades algunes de les principals característiques de l'obra de Subirachs: l'estabilitat i immutabilitat de les seves obres per a les quals utilitza materials resistents i formes estables, la frontalitat, la oposició d'elements que es contraposen però es complementen (ple – buit, llis – rugós, vertical – horitzontal,...) i la reivindicació identitària evocant la història i cultura catalanes.

escollit millor per a honrar a Macià, símbol de la Catalunya marinera, que s' enfila dreturerament vers la terra endins.

A l'hora de descarregar-se la pedra -acabada de rebre d'unes pedreres de la llunyana Almeria- el Batlle de Vilanova ha dit que Macià fou fill de tot Catalunya. L'escultor Josep Maria Subirachs promet apressar-se en el tallat de la monumental efígie del plorat President per tal de que es pugui inaugurar ben aviat, l' Angel Olivé ha dit que d' altra manera anirien les coses per Catalunya si els seus destins ara fossin regits per Macià. Parafraçant-lo, podem pensar com haurien anat de no haver, en el moment just i oportú, actuat Macià, assentant un precedent i una norma que sempre serà una guia pels catalans. També ha parlat l'Oriol Pi, Torner, Pla, membres de la Junta de l'Associació pro-Monument, expressant l' emoció d' aquesta data i la necessitat de que el poble s'aboqui a l'obra, ara que va de debò. I abocar-s'hi és contribuir econòmicament. Les contribucions de tothom són urgents i necessàries. Particulars. corporacions, entitats, tots són cridats a ajudar a aquesta realitat. Al Foment de Vilanova, a la Talaia, a les Galeries Prisma i de Vilanova, hom pot lliurar els donatius que calen per a la realització final del. Monument que ha d'honorar la memòria del qui fou President de Catalunya en uns anys únics de la historia i ha d' ésser motiu d' orgull per a tots els vilanovins.

Detall del programa d'actes de la presentació del monument a Francesc Macià (1980)

El record de Macià, avui

Més enllà de la circumstància històrica de què Francesc Macià va ser protagonista directe, ens interessa avui ressaltar la imatge carismàtica, popular i integradora de la seva figura política tan lligada avui a Catalunya i tan sentida avui per tots els catalans sense cap mena de distinció.

Lluny d'idearis polítics concrets o dels propis que donaven suport a la seva causa, l'hem de recordar en la seva dimensió de patriota i de constructor d'aquesta Generalitat recuperada que avui constitueix, de nou, la institucionalització de la voluntat d'autogovern dels catalans.

Macià va ser un home profundament arrelat entre els ciutadans del seu poble, per la seva concepció de la catalanitat i per la seva comprensió clara de la realitat social de Catalunya. Això ens exigeix de la seva mort, el poble que ell va conduir en un període trascendental de la nostra història, li ret homenatge, perquè el recorda i l'estima profundament.

Avui, la vila que el va veure néixer, Vilanova i la Geltrú, li vol demostrar aquesta estimació amb un monument que perpetui la seva memòria, i els vilanovins ho fem volent-nos sentir representants de tot el poble de Catalunya, d'aquest poble que Macià tan va estimar, aquest poble del qual ell n'és avui patrimoni col·lectiu.

Jaume Casanovas i Escusol
Alcalde de la Ciutat

Un monument per a un poble

Tot el poble de Vilanova i la Geltrú, que sent en la pregonesa de les seves entranyes la joia legítima d'haver estat bressol de l'home clarividenc que ens va assenyalar quin era el camí dreturer —ahir, avui i demà— de les nostres llibertats nacionals, es vestirà de festa, endomassarà els balcons i, amb el somriure a flor de llavi, acudirà massivament al peu de l'obelisc en pedra noble —altrament no podia ésser per la figura representada— que Josep Maria Subirachs esculpí i que el president de la Generalitat inaugurarà el dia 18 d'aquest mes.

I aquest poble, essència i presència d'una pàtria que mai ha de morir, congregat entorn del Monument —el seu Monument— esclatarà amb un crit i una sola veu, un crit de pau, de llibertat i de germanor:

VISCA CATALUNYA!

plaent, com cap altre, a l'esperit immortal de

FRANCESC MACIÀ I LLUSSA

Passaran els anys i se succeiran les generacions i l'executòria quasi bíblica del primer president de la Generalitat restaurada, adquirirà cada dia més i més relleu, com succeeix als personatges que en totes les èpoques han contribuït amb pàgines de glòria a la Història Pàtria.

I el Monument a Macià serà un lloc de peregrinatge...

Serà, un Monument per a un poble.

ALBERT VIRELLA i BLODA
Associació pro-monument a Francesc Macià

ACTES

DISSABTE DIA 17 DE DESEMBRE

- A les 7 de la tarda. Al Museu Víctor Balaguer
Visió humana i històrica de Francesc Macià
parlaran:
Heribert Barrera i Costa
President del Parlament de Catalunya
Miquel Coll i Alentorn
Conseller Adjunt a la Presidència de la Generalitat
Jaume Sobrequés i Callicó
Director de l'Arxiu Municipal d'Història de Barcelona

DIUMENGE, DIA 18 DE DESEMBRE

- A les 12 del migdia. A la Rambla de la Pau - Passeig Marítim
Inauguració del Monument a Francesc Macià
Obra de l'escultor Josep M.ª Subirachs
amb la presència del Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya Sr. Jordi Pujol i altres autoritats i representacions.
Alçament de Pilars de les culles castelleres de Catalunya
Vol de coloms a càrrec del Club Columbòfil de Vilanova (coloms missatgers)
Actuació del cor La Unió Vilanovina i de L'Orfeó Vilanoví
Audició de Sardanes amb la cobla La Principal de La Bisbal
Volada d'estels.
- A les 2 de la tarda
Dinar commemoratiu

Els tiquets per al dinar commemoratiu poden adquirir-se a l'Oficina Municipal d'Informació (baixos de l'Ajuntament), fins el dijous dia 15.

Per saber-ne més...

GILBERT MARTÍNEZ, Trinitat. (2007) *L'obelisc que recorda a Francesc Macià: Vilanova i la Geltrú (1976-1983). Un monument i un poble*. Vilanova i la Geltrú. El Cep i la Nansa Edicions.